

Tyckt och tryckt

Under denna vinjett görs det klipp och kommentarer.

ALEX DAHL KARLSEN

Bibeln och Koranen

Kristendomen, judendomen och islam har det gemensamt att de är uppenbarelsereligioner. Det betyder att de respektive heliga skrifterna gör anspråk på auktoritet i egenskap av att vara ord från Gud, Skaparen. Den judiska tron skiljer sig från den kristna genom att Nya testamentet inte erkänns. Jesus erkänns inte som Messias, Kristus, och därför inte heller de skrifter som hävdar att han är det.

Vilka skillnader finns då mellan Bibeln och Koranen? Det är en intressant och viktig fråga som belyses väl i inledningen av en artikel i danska *Budskabet* (nr 3-2007), varur vi hämtar ett kortare avsnitt (s. 17–18). Artikeln har tillkommit med anledning av att en ny översättning av Koranen till danska nyligen utkommit. Alex Dahl Karlsen skriver:

”... Koranen skiljer sig mycket från Bibeln.

För det första är Bibeln – som namnet säger – ett bibliotek. Den består av 66 böcker, som har tillkommit under mycket lång tid och med många olika författare: kungar, politiker, präster, skriftlärd, profeter, hantverkare, lantbrukare. ... Koranen har tillkommit under en period av några få år. Den kom till på grund av en mans ... uppenbarelser.

För det andra finner vi många genrer i Bibeln: poesi, ordspråk, personliga vittnesbörd, profetior, lagar och förordningar för församlingsliv, berättelser och krönikor/historieskrivning. I Koranen finner man profetior, förordningar och lagar, men *inte* berättelser. Det är i stort sett icke-sammanhängande berättelser el-

ler teman, som tas upp. De kommer huller om buller sinsemellan. Därför är de flesta koranutgåvor ordnade så, att de längsta kapitlen kommer först och de kortaste sist. Det är nämligen inte meningsfullt att ordna dem kronologiskt.

För det tredje: Koranen ser annorlunda på sig själv än vad Bibeln gör. Bibelns författare är inspirerade av den helige Ande, eftersom Herren fick dem att tala Guds ord och skriva ner det. Därför ska inte en prick av Skriftens ord förgå, utan Guds ord är *inkarnerat*. Det har talats på olika platser, under olika tider och i olika situationer. Därför är Gud visserligen en, och hans väsen visserligen detsamma, men Bibelns språk är dels hebreiska, dels grekiska och dels arameiska. Därför tar berättelserna också stor plats, och de bibliska författarnas olika livssituationer och personligheter märks tydligt. Försök bara att jämföra Johannesevangeliet med Markusevangeliet. Centrum i inkarnationen är ju Jesus, men inkarnationen gäller alltså hans ord, eftersom Jesus själv är Guds ord: Gud har talat in i människans värld på människospråk, ja, Gud blev själv människa.

Koranen ger sig också ut för att vara Guds ord. Men den är inte inkarnerad. Därför finner man inga historiskt förankrade berättelser i Koranen (det närmaste jag kunde hitta var sura 71 – Noah). I övrigt enbart hänvisningar till Jesus, Marias son, David, Noa med flera, men bara för att understryka en poäng. Massor av gånger beskrivs Koranen som 'nersänd från Himlen'. Koranens gud har inte inkarnerat sitt ord. I

Bibeln har tillkommit under mycket lång tid. Koranen har tillkommit under en period av några få år.

princip skulle Koranen ha sett ut på exakt samma sätt om det hade varit A. Johansson från Målilla som var Sändebudet. Det betyder också att det i princip är ett missförstånd som jag sitter med (som läser den i dansk översättning, övers. anm.). Guds språk och Koranens språk är arabiska. Riktiga muslimer läser Koranen på arabiska och reciterar den på arabiska. En översättning till turkiska, danska med flera språk är en nödlösning, som också bör innehålla den 'riktiga texten' på arabiska. Därför är det inte helt rätt att kalla denna översättning (som inte innehåller det arabiska originalet) för Koranens guds ord." (Övers. från danskan av Gunilla Davidsson. Bearb. av red.)

Vi finner således i Bibeln en i tiden utsträckt uppenbarelse av den Oändlige, i en mängd olika mänskliga sammanhang, på olika tider och platser. Vi ser en mottagarorienterad Gud, som "anpassar sig" till den begränsade människan och hennes livsvillkor – utan att Gud förden-skull upphör att vara densamme till sitt väsen och sina egenskaper. Vi läser till och med att Gud blir människa och därigenom den största av alla Guds hemligheter uppenbaras. Messias kallas i Gamla testamentet Immanuel – Gud med oss (Jes. 7:14). Gud är nära oss och lovar att vara med oss alla dagar intill tidens slut (Matt. 28:20).

KARL-HENRIK WALLERSTEIN

Bibeln

Mer om Bibeln och de kristnas höga uppskattning av den finner vi i en artikel av Karl-Henrik Wallerstein ("Det går att lita på Bibeln också med sitt förnuft", *Svensk Pastoral-tidskrift*, nr 16-2007, s. 499–504). Han börjar med att göra ett svep över kyrkans historia.

"Kristi kyrka, den allmänna och apostoliska kyrkan har i alla tider hävdat att bibeln är fullt

tillförlitlig. Låt oss börja denna artikel med att läsa några citat om bibeln. Kyrkofadern Augustinus skriver följande: 'Bara till de där böckerna som kallas kanoniska har jag lärt mig att ge ära så att jag fullt och fast tror att ingen författare i de här böckerna gjorde något fel i sina skrifter ... jag läser inga andra författare med tanken att det de har skrivit eller undervisat skulle vara sant bara för att de har visat sin helighet och lärdom. De mest förödande konsekvenser följer av tron att något falskt har hittats i de heliga böckerna. Om du bara en enda gång går med på att en utsaga är falsk i en så hög och helig auktoritet, kommer det inte att lämnas kvar en enda mening i dessa böcker som inte kan bortförklaras med hjälp av samma fatala tolkningsregel.'¹

Tomas av Aquino, katolska kyrkans läro-fader citerar i *Summa Theologica* Augustinus först-nämnda citat och tillägger: 'Det är heretiskt att säga att någon falskhet, vilken som helst skulle finnas i evangelierna eller någon kanonisk skrift'.² Martin Luther skriver i olika sammanhang: 'Skriften kan inte ha fel. Jag tror förtrös-tansfullt att ingen av dess författare tog fel. För det är säkert att Skriften inte ljuger. Det är omöjligt att Skriften skulle motsäga sig själv; det bara ser så ut för tanklösa och förhärdade hycklare.'³

Längre fram i artikeln finns ett avsnitt om Jesu bibelsyn:

"Det är intressant att studera Jesu syn på hans bibel som var Gamla testamentet. Det som blir tydligt är att Jesus höll skriften som sin yttersta auktoritet i samtalen med motståndare.

Jesus menar till exempel att Abraham var en historisk person – annars skulle Jesu referens i Joh. 8:56 vara meningslös. Jesus ger vägledning i etik genom att hänvisa till Gamla testamentet (Matt. 19:18, Mark. 10:19, Luk. 18:20). Jesus fasthöll att man inte kan ändra Skriften (Matt. 5:18, Mark. 7:6–13, Luk. 16:17, Joh.

*Man finner
inga
historiskt
förankrade
berättelser i
Koranen*

Jesus höll skriften som sin yttersta auktoritet i samtalen med motståndare.

10:35). Jesus höll inte bara Gamla testamentet som historiskt tillförlitligt utan såg det också som sin absoluta auktoritet i tro och handling (Mark. 7:10, Matt. 13:14, Mark. 12:36, Matt. 24:15). Gudomlig auktoritet är inkluderad i Jesu ord: 'Det står skrivet.' Jesus såg alltså Gamla testamentet som inspirerat, utdat av Gud. Det innebär inte att de historiska författarna skulle vara passiva vid författandet. Det är inte fråga om en mekanisk inspiration, det är fråga om en helhetsinspiration där varje människas unika personlighet har fått sätta sin prägel på sin bok. Jesus har hela tiden anspelningar till Gamla testamentet (Mark. 4:29, jfr Joel 3:13; Mark. 8:18, jfr Jer. 5:21; Mark. 9:48 jfr Jes. 66:24). Dessa och många andra ställen ger intrycket att Jesus kunde sin bibel, var genomdränkt av den och höll den som sin auktoritet."

En väsentlig anmärkning görs av Wallerstein vad gäller Bibelns tillförlitlighet i fråga om historiska uppgifter:

"Att hävda att bibeln är fullt tillförlitlig överallt, även beträffande historiska händelser, kan tyckas lite överdrivet och en del frågar kanske varför man måste ta i så förfärligt. Man invänder och hävdar att det viktiga är att tro på bibelns frälsningshistoria.

Ändå finns det ett problem med denna ståndpunkt: Frälsningen har nämligen ägt rum i historien. Därför är historien inte oviktig i vare sig judendomen eller kristendomen. Frälsningshistorien äger rum sida vid sida med den sekulära historien. För att säga ja till bibelns huvudbudskap, som har med människans frälsning att göra, underlättar det om man också förnuftsmässigt kan tro att denna historia har ägt rum. Om historien inte skulle bära några spår av bibelns berättelser skulle det innebära trovärdighetsproblem. Förkunnens Kristus behöver ha förbindelse med den historiske Jesus som levde, dog och uppstod. Annars blir den kristna tron överklig, irrationell, oförnuftig. Det som utmärker den kristna tron är att

den hävdar att den förkunnar något på samma gång historiskt som andligt verkligt."

En bibelsyn som tar bibelns egna anspråk på allvar behöver inte betyda en fyrkantig läsning av bibeln. Wallerstein skriver till och med att den *inte* innebär att man läser bibeln bokstavligt. I stället avråder han från det, när han förklarar:

"Att ha en bokstavlig bibelsyn innebär att man läser bibelordet utan en ram, utan en grammatik som gör Guds ord begripligt. Bibeln talar till exempel om att Gud ångrar sig (Jer. 18:7–10, 26:3–19, Joel 2:13, Amos 7:3) och att Gud inte ångrar sig (4 Mos. 23:19, 1 Sam. 15:29, Hos. 13:14, Rom. 11:29). Bibelord tycks stå mot bibelord. Frågan vi måste ställa är vad som karakteriserar Guds väsen. Svaret är att det är just Guds oföränderliga väsen som ibland får honom att ångra sitt handlings sätt. Gud måste löna det goda och straffa det onda. När en syndare ångrar sig kan Gud ångra sig. Svaret är alltså att Gud kan ångra sig utifrån att Gud inte kan ångra sina löften om godhet till den som ångrar sin synd. När vi läser bibeln läser vi den utifrån en ram där vi ser bibeln som en enhet och tolkar bibeln utifrån Guds oföränderliga väsen."

Sammanställt, kommenterat och bearbetat av red.

1. Robert D. Preus, *The view of the Bible held by the Church: The early Church through Luther*, I: Geisler N. editor. Inerrancy. 1977, s. 357–384 (St. Augustinus, Epist. 82, 1, 3; jfr. Epist. 8 (ad Hieronymum), 3, 3))
2. Aquino, St. T., *Summa Theologica*, Vol. 1, New York, 1948, s. 8–9.)
3. *Svensk studiebibel*, Stockholm 1998, s. 1552.)